

ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ

Браун А.А.,

*студент 5 курсу юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(м. Ужгород, Україна)*

In this article made analysis some problems of current legislation on citizenship, analyzed the positive and negative aspects of the dissemination of dual citizenship in Ukraine and made suggestions for improvement of certain regulations regarding dual citizenship.

Keywords: *citizenship, dual citizenship, receiving citizenship, termination of citizenship.*

На сучасному етапі держава Україна зустрілася з таким глобальним питанням, як подвійне громадянство. Одним із основних прав людини відповідно до Загальної декларації прав людини є право на громадянство. Громадянство безпосередньо встановлює зв'язок особи-громадянина з державою, яка надає громадянство. Громадянство встановлює комплекс взаємних прав і обов'язків між державою і громадянином. Постійна зміна законодавства України про громадянство свідчить про невизначеність політики нашої держави з цього питання. Незважаючи на складність проблеми, українська юридична наука, на жаль, не приділила їй належної уваги. Саме тому вона не втрачає своєї актуальності та потребує детального аналізу і на сьогоднішній день.

В Україні проживають понад 100 національностей, тому питання подвійного громадянства для нашої держави є дуже актуальним. Сьогодні це є одним із найбільш суперечливих і дискусійних питань в законодавстві України. Інститут громадянства знайшов відображення у працях вчених В.Я. Бойцова, А.І. Денисова, В.Ф. Погорілка, Ю.М. Тодики, В.М. Шаповала, О.А. Коломійця та інших.

Мета статті – проаналізувати негативні і позитивні тенденції подвійного громадянства в Україні.

Біпатриди – люди з подвійним громадянством. Українським законодавством передбачено лише громадянство України, правила та підстави його набуття та втрати. Подвійне громадянство не передбачено ні Конституцією України, ні її законами, тому для громадян України воно є незаконним [1, с.3]. У міжнародному праві поняття подвійного громадянства розглядається в якості більш широкого поняття множинного громадянства, а саме як одночасної належності особи до громадянства двох або більше держав (стаття 2 Європейської конвенції про громадянство 1997 року) [2,с.1]. Відповідно до статті 2 Закону України «Про громадянство України» у разі, якщо громадянин України набув громадянства іншої держави або держав, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України [3,с.1]. Останніми роками багато європейських країн запровадили інститут подвійного громадянства. Багато з цих країн є географічними сусідами України (Угорщина, Румунія). Практика застосування подвійного громадянства в Україні запроваджувалося ще з початку 90-х років минулого століття, хоча Конституція України визначає в Україні єдине громадянство. На сьогоднішній день багато етнічних угорців, румунів, росіян України прийняло подвійне громадянство. Погляди вчених і політиків щодо подвійного громадянства кардиналь-

но відрізняються. Противники стверджують, що подвійне громадянство загрожує національній безпеці держави, оскільки велика частина населення окремих регіонів України може стати громадянами іноземних держав. Також негативним інститут подвійного громадянства є з огляду на консолідацію української нації. Прихильники подвійного громадянства обґрунтовують позитивний вплив цього інституту тим, що він дасть можливість об'єднати українців усього світу, сприятиме євроінтеграції України, поліпшить правовий і соціальний захист громадян України за кордоном [4, с.300]. Проблема подвійного громадянства на сьогодні набула особливої гостроти: з кожним днем збільшується кількість осіб, які отримують громадянство іноземних держав. Подвійне громадянство – результат колізії законів про громадянство різних держав. В одних випадках це зіткнення принципів «права землі» (особа здобуває громадянство тієї держави, де народилася) і «права крові» (особа набуває громадянство своїх батьків, незалежно від місця народження), наприклад (Чилі-Україна, Бразилія-Великобританія) [4,299]. Сучасне міжнародне право не знає єдиної, загальновизнаної регламентації питань, пов'язаних з подвійним громадянством. Більшість держав негативно ставляться до подвійного громадянства: 74 держави забороняють його з певними винятками, 59 – дозволяють з певними заборонами, ще близько 60 держав повністю забороняють подвійне громадянство. Данія, Швеція, Єгипет, Індія, Індонезія, Китай, Монголія, Узбекистан та ін. забороняють або не визнають подвійного громадянства. На Україні подвійне громадянство є особливо актуальним в таких регіонах, як Буковина, Закарпаття. З 1 січня 2011 року парламент Угорщини прийняв закон, який спрощує процес отримання угорського громадянства. Завдяки цьому громадянам України та інших країн буде достатньо просто отримати паспорт громадянина Угорщини. Якщо до цього процедура отримання угорського громадянства становила приблизно 1,5 року, то на сьогодні отримати угорське громадянство можна за 3 місяці. Для отримання угорського громадянства необхідно надати документи, що підтверджують угорське походження або ж громадянство Угорщини ваших найближчих родичів. Достатньо, щоб хтось з найближчих родичів народився на території Закарпаття до 1920 року або у воєнний період (1938 – 1945). Умови для отримання громадянства мінімальні – угорське походження, базове знання мови і несудимість. Необхідним є складення присяги, в якій людина визнає Угорську Республіку своєю батьківщиною та присягає її захищати. Прийняття громадянами України угорського громадянства може стати каталізатором для крайніх правих сил і спонукати їх до антиугорських акцій [5,26]. Нещодавно в Угорщині було створено міністерство у справах закордонних угорців. Планується створити закордонні виборчі округи для угорців. Це дасть можливість закарпатським угорцям стати депутатами угорського парламенту. В законодавстві Румунії зазначається, що етнічні румуни, які були позбавлені громадянства до 22 грудня 1989 року з незалежних від них причин, мають право на повернення румунського громадянства. Таким чином жителі Буковини, предки яких мали громадянство Румунії до 28 червня 1940 року, мають право на отримання румунського громадянства. За різними підрахунками на Буковині приблизно 40 тисяч наших співвітчизників можуть бути одночасно і громадянами Румунії.

Польща дозволила подвійне громадянство з 15 серпня 2012 року. Президент Польщі зможе надавати польське громадянство усім іноземцям, незалежно від того, чи вони жили та як довго жили у Польщі. Новий закон також дозволив надавати польське громадянство усім, без обмежень, іноземцям в рамках процедури,

яку веде воєвода (аналог голови обласної державної адміністрації в Україні) та скоротив термін необхідного для подачі такої заявки терміну проживання в країні з дозволом "на постійне перебування" до трьох років.

Для отримання громадянства Польщі від воєводи, крім трьох років проживання з таким дозволом, необхідно мати регулярний дохід, підтвердження наявності місця проживання (договір оренди чи власності квартири) та знати польську мову. У міністерстві відзначили, що до набуття чинності нового закону польське громадянство могли отримати лише особи без громадянства, іноземці, котрі одружилися з поляками, та особи, котрим батьки після народження вибрали інше громадянство ніж польське.

Наші співвітчизники, обираючи іноземне громадянство, роблять це дуже часто не з патріотичних міркувань, а з економічних. Адже громадянство таких країн, як Угорщина, Румунія та інших членів ЄС дає для них багато переваг [6,132]. Наприклад, легальне працевлаштування або навчання в Європейському Союзі. На уникнення випадків подвійного громадянства спрямовані двосторонні угоди України з питань громадянства, укладені з Республікою Білорусь, Республікою Казахстан, Республікою Таджикистан, Киргизькою Республікою та Грузією. Ці угоди передбачають набуття нового громадянства з одночасним припиненням попереднього громадянства.

У 2012 році Кабінетом Міністрів України було подано законопроект „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо громадянства”, який, зокрема, передбачає внесення змін до КУпАП та інших законодавчих актів, пов’язаних з подвійним громадянством. Зокрема планується запровадити штрафи за порушення обов’язку громадянина України щодо повідомлення про набуття іноземного громадянства (підданства), а також ті самі дії, вчинені службовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування, для яких розмір штрафів буде набагато вищим. Відповідно до проекту закону громадяни України, які у повнолітньому віці добровільно набули іноземне громадянство (підданство), зобов’язані протягом шести місяців з дня набуття іноземного громадянства (підданства) письмово повідомити про це спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади з питань громадянства або підпорядкованому йому органу за місцем проживання або дипломатичному представництву чи консульській установі України за місцем проживання за кордоном, подавши про це відповідну заяву та копію документа, що підтверджує набуття ними іноземного громадянства. Законопроект запроваджує обмеження щодо зайняття посад в СБУ, прокуратурі, Антимонопольному комітеті, Податковій службі і Рахунковій палаті та інших державних органах. Передбачається, що не будуть прийматися на роботу в державні органи особи, які набули громадянство іноземної держави.

Невдовзі, на початку 2013 року, народним депутатом Л. Миримським був зареєстрований законопроект, який би легалізував подвійне громадянство в Україні. У ньому пропонується дати громадянам України право на отримання іноземного громадянства з можливістю збереження українського паспорта. Потрібно лише надати документи, що підтверджують наявність громадянства іноземної держави, в центральний орган виконавчої влади з питань громадянства (МВС України), який поставить у паспорті України відмітку про наявність у громадянина України громадянства іноземної держави. Також, відповідно до цього законопроекту, іноземці (крім злочинців і засуджених) мають право, за власним бажанням, не

відмовляючись від громадянства своєї держави. клопотати про прийняття їх до громадянства України.

Отже, питання подвійного громадянства є дуже неоднозначним і саме тому потребує подальшого докладного розгляду аргументів противників і прихильників подвійного громадянства. Видається доцільним встановити обов'язок громадянина повідомляти про факт отримання іншого громадянства уповноважені органи держави. Держава повинна підвищувати рівень життя свого населення, створювати комфортні умови для того, щоби громадяни пишалися і цінували громадянство своєї держави. Національна свідомість громадян повинна домінувати над меркантильними поглядами. Міжнародні договори повинні бути ефективним засобом для розв'язання цієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року.//Вісник Верховної Ради України, 1996.
2. Європейська конвенція про громадянство від 6 листопада 1997 року Стаття 2.//Офіц. вісн.України.
3. Закон України «Про громадянство України» від 18.01.2001 зі змінами та доповненнями // ВВР України №13. – 2001.
4. Коломієць О.А. Інститут подвійного громадянства у міжнародному праві: проблеми і перспективи/ О.А Коломієць// Наукові праці МАУП. – 2010. – Вип.1(24). – С. 296–301.
5. Мартин В. «Присягаю на вірність Угорщині...»// «Дзеркало Тижня» / В.Мартин. – №17, 13 травня 2011 року. – С.25-27.
6. Тарасюк Г. Проблема реалізації принципу єдиного громадянства в Україні / Г.Тарасюк // Економіка, фінанси, право. – №8. – 2009.